

Ajaloo põhikooli lõpueksami eristuskiiri

1. Eksami eesmärgid

- 1) hinnata põhikooli riiklikus õppekavas määratletud üldpädevuste omandatust, ainekava läbivate teemade ja ainealaste õpitulemuste saavutatust;
- 2) anda eksamitulemuste analüüsi kaudu koolile ning õpetajatele võimalus hinnata oma õpilaste õpitulemusi üleriigilisel taustal;
- 3) suunata eksamitulemuste analüüsist tulenevate järelduste, põhikooli lõpueksamite sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 4) siduda järjestikuseid haridusastmeid ja –tasemeid, andes eksami analüüsi kaudu üldhinnangu põhikooli õpitulemuste saavutatustest järgnevateks õpinguteks;
- 5) välishindamise tulemuste põhjal kavandada ja teha muudatusi riiklikus õppekavas, õppekirjanduses, õpetajate täienduskoolituses, suunata vastavat arendustööd kaasates eksami ettevalmistamisesse ja tulemuste analüüsi Eesti Ajalooõpetajate Seltsi liikmeid, ajalooõpetajaid koolitavaid kõrgkooli, riikliku õppekava arendamise töörühma liikmeid ning täienduskoolitus keskusi/asutusi.

2. Eksami sihtrühm ja taotletavad õpitulemused

2.1. Eksami sihtrühm

Põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava järgi õppiv 9. klassi õpilane, õhtuses õppevormis üksikuid õppeaineid õppiv õpilane ja ekstern.

2.2. Põhikooli lõpetaja õpitulemused ajaloos

Põhikooli lõpetaja

- on omandanud maailma ajaloo põhietappide kronoloogilise raamistiku, suudab asetada sinna uut informatsiooni, teab tähtsamaid ajaloosündmusi;
- mõistab eri ajastute ajaloo kultuuripanust, iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid, kultuurinähtusi;
- teab Eesti ühiskonna arengujärke, oskab neid suhestada kodukoha, naabermaade ja Euroopa ning maailma ajaloo, teab tähtsamaid ajaloosündmusi;
- oskab leida ajaloosündmuste ja -nähtuste sarnasusi ja erinevusi, põhjusi ja tagajärgi;
- saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada;
- töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid;
- põhjendab oma seisukohti kirjalikult, oskab anda hinnangut, osaleb diskussioonis;
- töötab kaardiga, suudab ise koostada lihtsamaid skeeme ja andmekaarte;
- oskab end asetada minevikus elanud inimese olukorda.

Kolmandal kooliastmel taotletavad **üldpädevused**, mille saavutamisele peab kaasa aitama teiste hulgas ka ajaloo õppimine, näevad ette põhikooli lõpuks, et õpilane:

- tunneb oma võimeid, huvisid, kavandab neist lähtuvalt oma õpitee, arvestades tööturu suundumustega, on avatud enesearendusele.

- On oma riigi lojaalne kodanik, omab põhiteadmisi ühiskonnast ning riiklusest, nende toimimisest, kodanikuõigustest ja -kohustustest; teab, et seaduste mittetundmine ei vabanda õiguserikkumist. Austab väärikust ja inimõigusi, hoidub vägivallast, oskab sellele vastu seista.
- Väärtustab maailma kultuurilist mitmekesisust, oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas. Väärtustab kultuuri ja inimese loovust, oskab hinnata kunsti ja soovib end kunstivahendite abil väljendada.
- Väärtustab säästvat eluviisi; oskab näha inimtegevuse mõju loodusele; terveid eluviise, hoolitseb oma vaimse ja füüsilise tervise eest. Oskab õppida: seada eesmärgi, valida ja kasutada sobivaid õpivõtteid, hinnata oma õpitegevust.
- Oskab näha põhiseoseid looduses, looduse, inimtegevuse ja tehnoloogia seoseid.
- Tunneb tähtsamaid sotsiaalse manipuleerimise viise, mõistab meediatekstidele kriitilise lähenemise vajalikkust.
- Püüab teha teadlikke valikuid, näha ette valiku tagajärgi.
- Oskab üldjoontes kavandada ühistegevuse eesmärgi ja nendeni jõudmiseks vajalikke tegevusi, jaotada tööülesandeid, koostada ajakava; kasutada iseseisvalt arvutit õppimis- ja töövahendina; on omandanud põhikoolilõpetaja tehnoloogiaalased pädevused: oskab suhelda, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, rühmas arutleda.
- Oskab oma arvamust kujundada, põhjendada, kaitsta, vajadusel muuta.
- Oskab kasutada eri märgisüsteeme informatsiooni vastuvõtmiseks, talletamiseks, tõlgendamiseks, edastamiseks ja loomiseks. Tunneb uurimistöö ja arendusprojektide koostamise algtoodesid ja oskab neid vajadusel rakendada.

Õppekava kohustuslikud läbivad teemad, mille lõimimist ajaloo ainega kontrollib ka põhikooli lõpueksamitöö, on:

- keskkond ja säästev areng;
- tööalane karjäär ja selle kujundamine;
- infotehnoloogia ning meedia;
- turvalisus.

3. Eksami ülesehitus

3.1. Eksamitöö eesmärgid

Kontrollida ajaloo õpitulemuste saavutatust põhikooli lõpul.

3.2. Eksamitöö vorm

Põhikooli ajaloo eksam on kirjalik, koosneb arutlusest – 15 punkti ja erinevatest üleannetest (allika analüüs; kaardi tundmine; teemakohaste faktide, isikute ja mõistete tundmine; perioodile/teemale iseloomulike joonte, sündmuste tundmine; iseloomustamine, võrdlemine, seoste loomine, hinnangu andmine) – 60 punkti. Kokku 75 punkti

3.3. Eksamitöö pikkus

Eksam kestab 150 minutit (kaks tundi ja kolmkümmend minutit). Õpilane valib eksamiosade vastamise järjekorra ise. Erinevatele eksamiosadele ei ole ette nähtud konkreetset sooritusaega.

3.4. Eksamitöö aeg

Põhikooli ajaloo eksam toimub 15. juunil. Exsam algab kell 10.00. Eksamil vaheaega ei ole.

3.5. Eksami konstrukt

Kirjalikku arutlust (õpilane valib ühe neljast väljapakutud teemast) hinnatakse 15 punktiga. Hinnatakse arutluse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist hinnangute kaudu.

Allika analüüsiga hinnatakse tekstist olulise leidmise ja katkendi põhjal vastamise oskust, allikatekstide kommenteerimise ja hindmise oskust.

Pildi või foto analüüsiga äratundmise, seostamise, iseloomustamise ja tõlgendamise oskust.

Kaardiülesandega kontrollitakse kaardilt informatsiooni leidmise oskust.

Muude ülesannetega, kas õpilane on omandanud lähiajaloo kronoloogilised piirid, teab ja oskab iseloomustada tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid, kultuurinähtusi ja –panust; tunneb Eesti 20. sajandi ajalugu, oskab siduda Eesti ajaloo sündmusi kodukoha, naabermaade, Euroopa ja maailma ajalooga; oskab leida ajaloosündmuste ja –nähtuste sarnasusi ja erinevusi, põhjusi ja tagajärgi; saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada; põhjendab oma seisukohtu ja oskab anda hinnangut; oskab end asetada minevikus elanud inimese olukorda.

Avatud vastustega ülesanded: arutluse kirjutamine; kaardi, pildi/foto, allikakatke analüüs; näidete esitamine olukorra, perioodi, sündmuse kirjeldamiseks ja iseloomustamiseks, oma valikute ja seisukoha põhjendamine, mõistete selgitamine.

Etteantud vastusega ülesanded: järjestamine ajaliselt varasemast sündmusest alates; valikvastustega ülesanded – etteantud tunnuste klassifitseerimine (näiteks kriisi põhjused, kriisi tunnused, kriisist väljumise teed).

3.6. Eksami teemad (lähtudes õppekavast) 2010

Eksami teemad leiab http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/ajalugu_pk_teemad_2010.pdf

Põhikooli eksami koostamisel võetakse aluseks 9. klassi õpik Einar Värä, Tõnu Tannberg, Ago Pajur. Lähiajalugu. I ja II osa. Kirjastus AS Bit: 2004.

3.7. Eksamitöö vormistamine

Eksamitöö kirjutatakse sinise või musta tindi või pastaga. Vastused kirjutatakse loetavalt ja üheselt mõistetavalt selleks ettenähtud kohtadele. Paranduste tegemisel ei ole lubatud vastust üle kirjutada ega kasutada korrektorit. Vale vastus tõmmatakse maha ja õige vastus kirjutatakse uuesti.

3.8. Abivahendid

Exsmail on lubatud kasutada *Ajalooatlast põhikoolile. Regio: 2000.*

4. Eksami hindamine

4.1. Hindamise korraldus

Ühtlustatud küsimustega põhikooli lõpueksami töid hindab kooli lõpueksamikomisjon, lähtudes eksamit ettevalmistava komisjoni poolt eelnevalt koostatud eksamitöö hindamisjuhendist. Eksamitöö hinnatakse koolis.

Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus tellib eelnevalt koostatud valimi alusel tööd koolidest Eksamikeskusesse, kus eksamitulemused sisestatakse ja koostatakse eksami analüüs.

4.2. Hindamise kriteeriumid

Ülesannete vastuseid hinnatakse täispunktides konkreetsete vastuste alusel. Seoste leidmise, iseloomustamist nõudvate, võrdlemise, põhjendamise ja hinnangut nõudvad ülesanded on hinnatud enamate punktidega kui faktiteadmist eeldavad ülesanded.

Avatud küsimuste puhul on õigeid vastuseid mitu. Hindamisjuhendis on sellisel puhul toodud mõned võimalikud või näidisvastus taseme kirjeldamiseks. Iga sisuliselt õige vastus tuleb avatud küsimuste puhul lugeda õigeks.

4.3. Hindamisjuhendid

Arutlust hinnatakse 15 punktiga. Õpilane peab valima neljast pakutud teemast ühe. Kui ta on kirjutanud mitmel teemal, siis hinnatakse neist ühte. Abistavate küsimuste kasutamine arutluse kirjutamisel ei ole kohustuslik. Hinnatakse ainult teemakohast arutlust.

Hindamisjuhend

Töö struktuur (2 punkti)

- 0 – töö ei ole struktureeritud, esitatud on ainult teemaarendus;
- 1 – töö on struktureeritud, kuid ülesehitus ei ole loogiline: puudub sissejuhatus või kokkuvõte;
- 2 – töö ülesehitus on tervik (sissejuhatus, teemaarendus, kokkuvõte).

Teema avamine ja analüüs (4 punkti)

- 0 – töö ei ole teemakohane, tekstis esitatu on seostamata või on alla nõutava pikkuse;
- 1 – töö vastab teemale, kuid on lihtsakoeline jutustus;
- 2 – teema on avatud pealiskaudselt ja ühekülgelt, põhineb valdavalt näidetel;
- 3 – teema on avatud piisavalt, töö on kirjeldav-jutustav;
- 4 – teema on avatud põhjalikult, analüüs põhineb võrdlusel, põhjus-tagajärg seostel.

Ajastu tundmine, orienteerumine ajas (2 punkti)

- 0 – õpilane asetab sündmused valesse ajajärku;
- 1 – õpilane orienteerub ajastus, ajab segamini sündmuste toimumise järjekorra või toob sisse mõned käsitletavas ajas mitte toimunud sündmused;
- 2 – õpilane orienteerub ajas adekvaatselt.

Faktid (3 punkti)

- 0 – töös on rasked factivead, näiteid/fakte pole esitatud;
- 1 – faktid pole teemaga seotud, töös on mõned kergemad factivead;
- 2 – esitatud on üksikud teemaga seostatud faktid;
- 3 – fakte on esitatud piisavalt.

Järeldused ja hinnangud (2 punkti)

- 0 – järeldused ja hinnangud puuduvad, ei ole teema- või asjakohased;
- 1 – kirjutajal on oma seisukoht, kuid seda ei ole põhjendatud;
- 2 – kirjutajal on oma seisukoht, mis on argumentide ja näidetega põhjendatud.

Õigekiri ja stiil (2 punkti)

- 0 – teksti sõnastus ja õigekiri on puudulik, esinevad tõsised kirjavead;
- 1 – esineb üksikuid sõnastus- ja õigekirjavigu;
- 2 – teksti sõnastus ja õigekiri on korrektsed.

4.4. Hindepiir

Eksamit hinnatakse hindedkaala alusel:

- „5“ – 90–100%
- „4“ – 70–89%
- „3“ – 45–69%
- „2“ – 20–44%
- „1“ – 0–19%

Positiivseks eksamisoorituseks peab õpilasel olema õigeid vastuseid vähemalt 45%.

Kui lõpueksamikomisjonil tekib hindamisel lahkavamus, otsustatakse küsimus häälteenamusega. Häälte võrdsel jagunemisel on otsustavaks lõpueksamikomisjoni esimehe hää. Lõpueksamikomisjoni liikmete eriarvamused kantakse hindamisprotokollis.

Lõpueksami indeksi «nõrga» või «puuduliku» saanud põhikoolilõpetaja sooritab korduseksami põhikooli koolieksamina hiljemalt 30. juuniks. Eksami toimumise kuupäev määratakse kindlaks direktori ja õpilase vastastikusel kokkuleppel. Õpilase taotlusel võib eksam toimuda ka pärast 30. juunit, hiljemalt 25. augustil.

4.5. Eksamilt kõrvaldamine

Eksamikomisjoni esimees hoiatab eksaminande, et eksamil kõrvalise abi kasutamisel või mahakirjutamisel tunnistatakse eksamitöö tulemus kehtetuks.

4.6. Eksamitulemuse vaidlustamine

Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega. Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

5. Õppematerjalid (vajalike õppematerjalide loetelu, mille põhjal saab valmistuda riigieksamiks)

Eksamitöö on koostatud IX klassi õppekomplekti alusel.

E. Värä, T. Tannberg, A. Pajur. Lähiajalugu. Õpik 9. klassile. I osa. AS Bit: 2004

E. Värä, T. Tannberg. Lähiajalugu. Õpik 9. klassile. II osa. AS Bit: 2004

E. Tannberg, U. Linnus. Lähiajalugu. Töövihik 9. klassile. I osa. AS Bit: 2004

E. Tannberg, U. Linnus. Lähiajalugu. Töövihik 9. klassile. II osa. AS Bit: 2004

Kui koolis õpitakse vanema õppekomplekti järgi, peaks õpetaja tutvuma viimase väljaandega ja tutvustama õpilastele täiendavalt eksamiteemade materjali, mida vanem õppekomplekt ei sisalda.

6. Näidisülesanded (ülesannete erinevad tüübid, valituna varasematest eksamitöödest)

ARUTLUS (15p)

Kirjuta seotud jutuke. Püüa arutluse käigus vastata allpooltoodud küsimustele. Pea meeles, et Sinu poolt kirjutatud jutuke ei tohi endast kujutada ainult lühikesi vastuseid küsimustele, vaid peab moodustama seotud terviku koos sissejuhatuse ja lõppsõnaga.

Järgnevalt on pakutud näidetena erinevaid teemasid:

1. Eesti kultuurielu nõukogude võimu aastail.

- Milline oli ideoloogiline surve? Too näiteid.
- Kuidas toimus valikuline kultuuripärandi hävitamine? Too näiteid.
- Miks nõukogude valitsus selliseid abinõusid rakendas?
- Kuidas toimus venestamine?
- Millise hinnangu annad kultuurielule arengule Eestis nõukogude võimu ajal?

2. Eesti Vabariigi majanduselu raskusi ja võite (1920 – 1940).

- Milline oli Eesti majanduslik olukord tsaari Venemaa koosseisus?
- Mis raskused tekkisid Eesti majandusel peale iseseisvumist?
- Kuidas mõjutas 1929. a. puhkenud ülemaailmne majanduskriis Eesti majandust?
- Milliseks kujunes Eesti majandus 1930. aastate lõpuks?
- Anna hinnang Eesti majanduse arengule Eesti Vabariigi perioodil.

3. Mis viis Lähis – Ida kriisini?

- Kuidas mõjutas Palestiina arengut Suurbritannia ülemvõim?
- Millised vastuolud tekkisid seoses ÜRO 1947. aasta otsusega Palestiina jagada?
- Kuidas sekkusid teised riigid kriisi?
- Kuidas mõjutas kriisi Iisraeli ja Egiptuse vahel Camp Davidis sõlmitud separaatrahu?
- Milles seisneb kriis tänapäeval ja kuidas on Sinu hinnangul võimalik kriisi lõpetada?

4. Milles seisnes külma sõja erilisus?

- Mis olid külma sõja põhjused?
- Mis riigid olid külma sõja osapoolteks?
- Mis olid sõja olulisemad sündmused/kriisid?
- Kas külma sõda oli vältimatu?
- Millega külma sõda lõppes?

5. Miks muutus 1934. aastal Eesti Vabariigis valitsemiskord?

- Mis iseloomustas demokraatlikku Eestit 1918 – 1934?
- Miks oli Eesti sisepoliitika ebastabiilne?
- Miks toimus 1934. aastal riigipööre?
- Milliseid muutusi tõi kaasa presidentaalne valitsemisviis?
- Millise hinnangu annad vaikivale ajastule? Kelle huvidele vaikiv ajastu vastas?

6. Miks puhkes Teine maailmasõda

- Millised olid sõjakate suurriikide Jaapani, Itaalia, Saksamaa ja NSV Liidu eesmärgid 1930. aastate lõpul?
- Miks pooldasid Suurbritannia ja Prantsusmaa 1938. aastal lepituspoliitikat, kuid hiljem loobusid sellest?

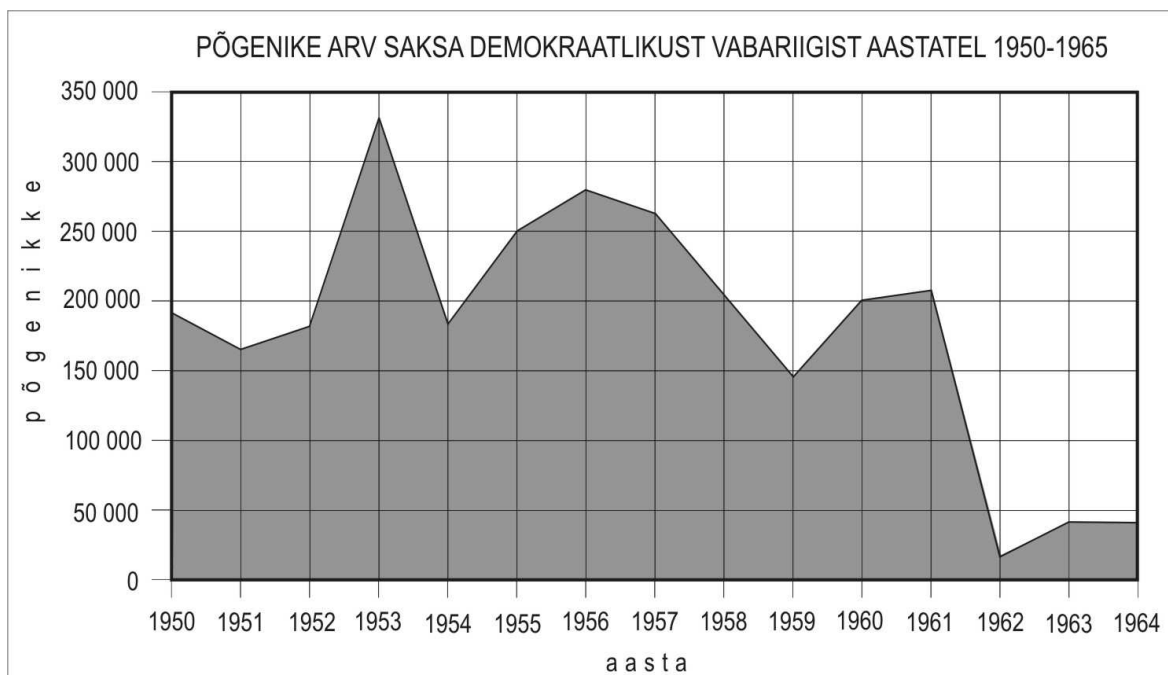
- Millised olid Hitleri esimesed sammud Suur-Saksamaa idee elluviimisel?
- Miks sai võimalikuks MRP sõlmimine? Mida andis leping Saksamaale ja NSV Liidule?
- Mis on sinu hinnangul peamine põhjus, et puhkes Teine maailmasõda?

7. Mis mõjutas kõige enam kultuuri arengut 20. sajandil?

Kas 20. sajandi kultuuri arengut mõjutas kõige enam massikultuuri teke, teaduse ja tehnika saavutused, tippkultuuri laiem kättesaadavus, massikommunikatsiooni teke või muu?

ALLIKAÜLESANDED

1. DIAGRAMMI ANALÜÜS

1. Millisel aastal põgenes Ida-Saksamaalt kõige rohkem inimesi? (1p)

Kõige rohkem inimesi põgenes aastal.

Milliste sündmustega oli see põgenemine seotud? Nimeta üks. (1 p)

Põgenemine oli seotud

2. Millal toimus järsk põgenike arvu langus? (1p)

Põgenike arv langes järsult aastal.

Milllega seda põhjendada? (1 p)

.....

3. Miks põgenesid inimesed Ida-Saksamaalt? Nimeta kolm põhjust. (3 p)

a)

b)

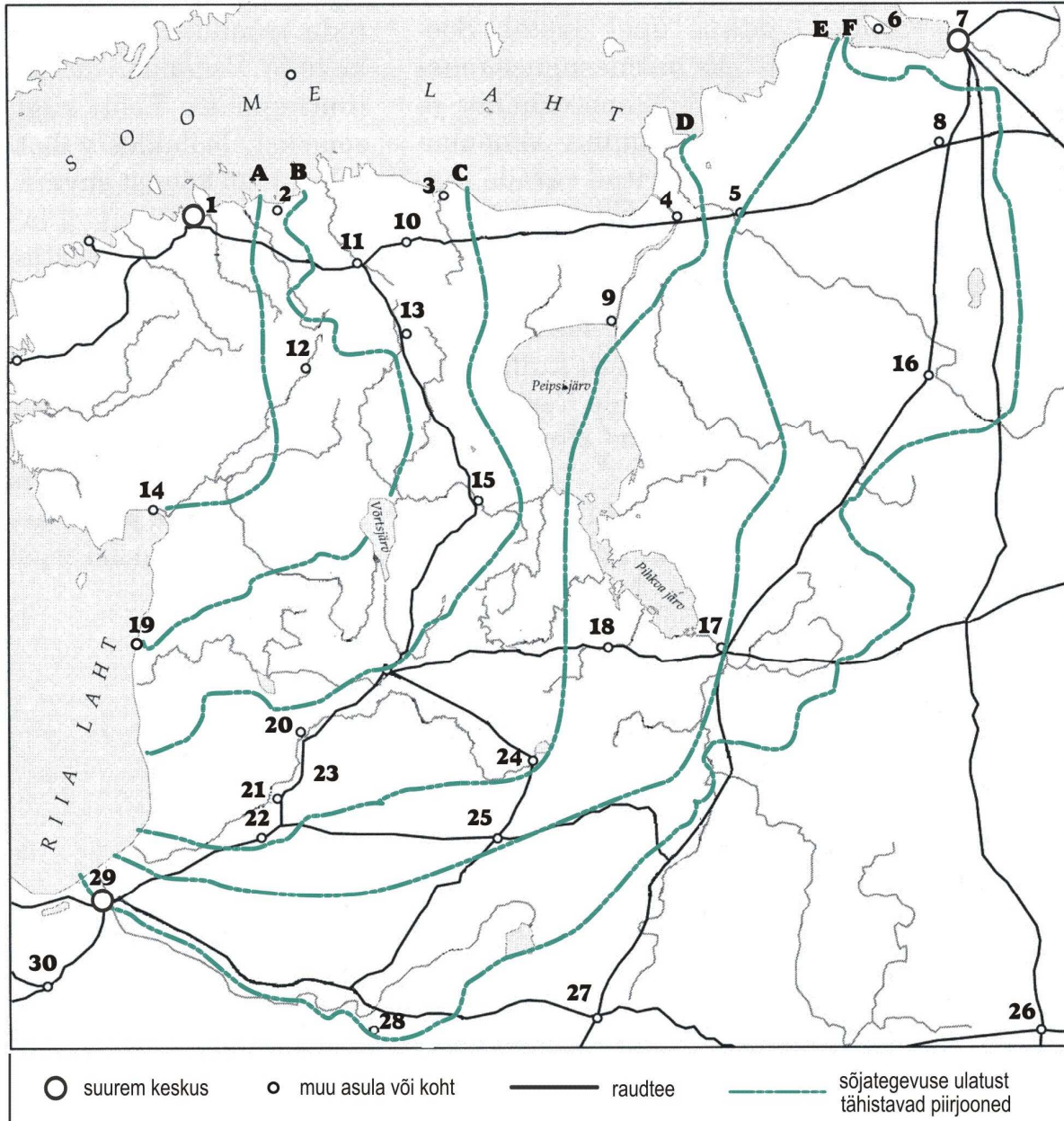
c)

2. TÖÖ KAARDIGA

1) EESTI VABADUSSÕDA. (8 p).

Vastamiseks kasuta Ajaloo atlasit põhikoolile ja oma teadmisi.

Eesti Vabadussõda 1918-1920

1. Leia kontuurkaardil numbritega tähistatud linnade hulgast õige vastus. Märgi vastusena linna tähistav number. (2 p)

a) linn, kus toimusid Landeswehri sõja otsustavad lahingud

b) linn, kus sõlmiti Eesti-Vene rahuleping

2. Leia kontuurkaardil tähtedega tähistatud sõjatandri piirjoonte hulgast õige. Märki vastusena piirjoont tähistav täht. (2 p)

Eesti vägede kaugeimat edasitungi piiri tähistab

Punaarmee kaugeimat edasitungi piiri tähistab

3. Kas Punaarmee poolt vallutatud piirkonda jäi ka sinu kodukant?

Tähista sobiv vastus ristikesega. (1 p)

JA EI

Millises linnas või vallas sinu kodu asub

4. Miks võideti Vabadussõda? (1 p)

.....

5. Milles seisneb Tartu rahu tähtsus? (2 p)

1)

2)

2) EUROOPA POLIITILINE KAART TEISE MAAILMASÕJA AJAL JA JÄREL (7 P)

1. Võrdle Euroopa kaarte atlasest (lk 80 ja 86). Leia kolm üldist muutust. (3 p)

1)

2).....

3).....

2. Nimeta kaks iseseisvat riiki, mis kaotasid suveräänsuse 1945. aasta lõpuks. (1 p)

1) 2)

3. Nimeta kaks riiki, mille territoorium vähenes Teise maailmasõja tagajärjel. (1 p)

1) 2)

4. Kuidas muutus Saksamaa poliitiline kaart Teise maailmasõja järel? (1 p)

.....

5. Nimeta riik, mille territoorium ja mõjuvõim laienes II maailmasõja tagajärjel enim. Selgita, kuidas see toimus. (1 p)

3. PILDI VÕI FOTO ANALÜÜS

Millist sündmust kujutatakse fotol? (1 p)

Missugune tähtsus oli sellel sündmusel Eesti taasiseseisvumise protsessis? (1 p)

Missugusest ajaloolisest sündmusest 50 aasta möödumist tähistati? (1 p)

Kuidas see viiekümne aasta tagune sündmus on mõjutanud Eesti saatust? (1p)

4. TEKSTI JA SKEEMI ANALÜÜS

Vasta allikateksti ja oma teadmiste põhjal.

Väljavõte Asutava Kogu poolt 10. okt. 1919. a. vastuvõetud seadusest.

1. Võõrandatav maa ja inventaar.

- § 1. Riikliku maatagavara loomiseks võõrandatakse riigi omanduseks kõik Eesti vabariigi piirides olevad mõisad ja maad, /---/
- § 21. Esimestena saavad maad: 1) kodanikud, kes Eesti vabastussõjas väerinnal iseäralikku vahvust on näidanud; 2) sõdurid, kes vabastussõja võitlustes vigastatud; 3) vabastussõjas langenud sõdurite perekonnad; 4) sõdurid, kes vabastussõjas tegevusest vaenlase vastu osa võtnud, silmas pidades tegevuse kestust.
- § 24. Kehvematele maatarvitajatele annab riik abi ehituste, inventaari muretsemise ja maaparanduse jaoks pikaajalise kustutatava laenu näol. Suuremaulatuselised ja põhjalikumad maaparandused tehakse riigi ehk omavalitsuse kulul ja korraldusel.

Eesti omariikluse arengust. Dokumentide kogumik. Tallinn, 2002, 11.

Talude jaotumine suuruse järgi 1920. aastatel

1. Mis seadusega on tegemist? (1 p)

2. Miks said Vabadussõjas võidelnud eelisjärjekorras maad? (1 p)

.....

3. Kuidas lubas riik aidata kehvemaid talupoegi? Esita üks näide. (1 p)

.....

4. Mis talusid oli 1920. aastate lõpus kõige enam? (1 p)

.....

5. Milline oli antud seaduse tähtsus Eesti Vabariigi ajaloos? Kas seadus täitis oma eesmärgi?(2 p)

ERINEVAD ÜLESANDED

1. AJALOOLISTE ISIKUTE TUNDMINE

1) Ühenda õiged paarid. (3p)

Kõik õiged 3 p, 2-3 õiget 2 p, 1-2 õige 1p.

Ühiskonnaelu liberaliseerimine, kommunismi ootus lähitulevikus.	B. Jeltsin
Seisak, Praha kevade mahasurumine.	M. Gorbatšov
Industrialiseerimine ja kollektiviseerimine, isikukultus.	N. Hruštšov
Uut moodi mõtlemine välispoliitikas, relvastuse vähendamise kava.	L. Brežnev
Võõrvägede väljaviimine Eestist.	J. Stalin

2) Millist ajaloolist isikut on tutvustatud?

NSV Liidu riigijuht, kes mõistis hukka Stalini isikukultuse ja leevendas vägivaldapolitiikat.

.....

SVL riigijuht, kes pani aluse saksa majandusimele ja arendas tihedat koostööd lääneriikidega.

.....

USA riigijuht, kes tõi riigi välja majanduskriisist rakendades uut kurssi.

.....

Eesti poliitik, kes juhtis läbirääkimisi Tartu rahu sõlmimiseks.

.....

3) Millega on Eesti ajaloos silma paistnud: (4 p)

Johan Laidoner (2 p)

1)

2)

Jaan Poska (2 p)

1)

2)

2. VÖRDLEMINE

Võrdle Eesti Vabariigi valitsemist 1920. ja 1930. aastatel. Vali loendist ja kanna tabeli igasse lahtrisse üks perioodile iseloomulik joon. (2p) Punkti annab erinevate perioodide vastava iseloomuliku joone tundmine.

	1920.—1933. a	1934.-1937.a
Seadusandlik võim
Kodanikuvabadused

3. KIRJELDAMINE, ISELOOMULIKE JOONTE VÄLJATOOMINE:

1) Missugust muutust pead kõige olulisemaks? Põhjenda vastust. (2p)

Seisukoht 1 p, koos põhjendusega 2 p.

Seadusandlik organ oli riigikogu; riigikogu oli laiali saadetud; seadusi andis välja peaminister; noorsoo-organisatsioonide üle kehtis riigi kontroll; kodanike vabadusi piiras riigis kehtestatud kaitseseisukord; toimusid vabad valimised.

Muutus

Põhjendus

2) Leia loetelust kolm käsumajandusele iseloomulikku joont. Tähistage need ristikesega. (3p)

Rohkem kui kolme iseloomuliku joone märkimine annab 0 p.

turumajandus

industrialiseerimine

eraettevõtlus

põllumajanduse kollektiviseerimine / kolhoseerimine

riiklik plaanimajandus

Millised olid käsumajanduse rakendamise tagajärjed Eesti ühiskonnale? (2 p)

1)

2)

. Milline oli Esimese maailmasõja mõju suurriikide majandusele? (2 p)

USA:

Prantsusmaa:

3) Esita 1929. aastal USAs alanud majanduskriisi põhjused (miks puhkes), tunnused (milles kriis väljendub) ja kriisi ületamise teed (kuidas toimus kriisist väljumine). Tähista oma valik vastavas lahtris ristikesega. (6 p)

	kriisi põhjused	kriisi tunnused	kriisist väljumise teed
ettevõtted läksid pankrotti ja lõpetasid töö			
kaupu toodeti rohkem, kui inimesed osta jaksasid			
riik hakkas töötutele korraldama hädaabitöid			
inimeste ebamajanduslikkus, võeti palju laene ja osteti aktsiaid			
riik reguleeris majandust			
miljonid inimesed jäid töötuks ja sattusid raskesse majanduslikku olukorda			

4. MÕISTETE TUNDMINE JA SELGITAMINE

Selgita mõiste või nähtus ja too seda iseloomustav näide XX sajandi ajaloost. (6p)

Isikukultus –

Näide -

Referendum –

Näide -

Repressioon -

Näide –

5. ORIENTEERUMINE AJALOOSES AJAS: Millisesse ajaperioodi kuulub? Mis toimus enne, mis pärast?

1) Millise kümnendi majanduselu Eesti Vabariigis iseloomustatakse? Majanduselu sellele perioodile iseloomulik joon vii noolega õigesse lahtrisse. (4 p)

1920. aastatel	Iseloomulik EV majandusele	1930. aastatel
----------------	----------------------------	----------------

	Riigi aktiivne sekkumine majandusellu.	
	Algas asundustalude rajamine.	
	Eesti oli muutumas põllumajanduslikust maast tööstusriigiks.	
	Riigi vähene sekkumine majandusellu.	

2) Milliseid tehnikasaavutusi võeti Euroopas massiliselt kasutusele enne või pärast Teist maailmasõda. Märki vastus ristikesega. (2 p)

1-2 õiget 1 p; 4-5 õiget 2 p. Vastused ei jagune tulpade vahel võrdselt.

Enne Teist maailmasõda	Tarbekaubad	Pärast Teist maailmasõda
	videomagnetofon	
	raadio	
	tramm	
	grammofon	
	personaalarvuti	
	auto	

3) Järjesta sündmused. Lisa number sündmuse ette, alusta ajaliselt kaugeimast. (2p)

- riigikogu ja presidendi valimine
- fosforiidikampaania
- liitumine Euroopa Liiduga
- suveräänsusdeklaratsiooni vastuvõtmine
- taasiseseisvumine
- võõrvägede väljaviimine

6. HINNANGU ANDMINE, OTSUSTAMINE

1) Millised olid Rahvasteliidu (RL) ülesanded? (1 p)

.....

Kuidas RL täitis / või ei suutnud täita oma ülesandeid rahvusvahelises poliitikas? Anna omapoolne hinnang ja too üks näide selle toetuseks. (1 p)

.....

2) Eesti Vabariik oli 1934. aastani demokraatlik parlamentaarne vabariik ja pärast seda autoritaarne presidentaalne vabariik. Mõlemal perioodil võib sisepoliitilises elus leida nii häid kui ka halbu külgi. Too vastavaid näiteid. (4p)

Sisepoliitiline elu 1920 – 1934:

Positiivne:.....
.....

Negatiivne:.....
.....

Sisepoliitiline elu 1934 – 1939:

Positiivne:.....
.....

Negatiivne:.....
.....

3) Mis sündmus Eesti Vabariigi ajast (1918 – 1940) või kodukandi ajaloo ajaloost on sinu hinnangul jäänud kõige eredamalt rahva ajaloolisesse mällu? Nimeta sündmus ja selgita miks. (2 p)

.....

4) Vali ise näide

Too üks näide eesti kultuuri arengu kohta 1918.-1939. a. järgmistes valdkondades: (4p)

Haridus

Rahvuslik kõrgkultuur

Isetegevus

Sport

7. SEOSTAMINE. PÕHJUS JA TAGAJÄRG

1) Nimeta kaks pinget või kriisikollet külma sõja ajal. Kes olid osapooled ja mis oli kriisi peamine põhjus? Kuidas see lahenes? (6p)

kriisikolle ja osapooled	põhjus	tulemus

2). Ühenda paarid

Ühenda joonega õiged paarid. (3 p)

A. Einstein	autode konveierliini kasutuselevõtja
H. Ford	kirjanik
C. Chaplin	maalikunstnik
S. Dali	relatiivsusteooria avastaja
E. M. Remarque	filmilavastaja- näitleja
	televisori leiutaja